

16/11

Folkpartiet om atomvapen

Folkpartiets delegation för atomvapenfrågan har tidigare avgivit ett betänkande som inte utmynnade i något ställningstagande, utan endast efter en saklig utredning framlade skäl för och emot anskaffande av svenska atomvapen. Nu har partiets förtroenderåd och riksdagsgrupp i anslutning till detta betänkande tagit position, eller åtminstone gjort ett uttalande. Det innehåller praktiskt taget detsamma som den socialdemokratiska kommitténs deklaration häromdagen. Folkpartiet skriver kortare, men icke därför klarare. Det väsentliga är att man uppskjuter ställningstagandet till frågan om anskaffande av atomvapen, men däremot förordar forskning av betydelse även för eventuell tillverkning av dessa vapen.

Det är glädjande att partierna nu synes bli ense om en utvidgning av forskningen — även om man ständigt talar blott om skyddsforskning — och att, om man får lita på de påståenden som görs, allting som under de närmaste åren kan göras för att förbereda produktion av atomvapen alltså verkligen kommer att göras. Folkpartiets uttalande är så tillvida mindre glädjande än socialdemokratiens som man av folkpartiet kunnat vänta ett bestämdare ställningstagande. Även folkpartiet hänvisar till nedrustningsarbetet och spelar alltså samma lättrogenhet som socialdemokraterna. Även om

17/11

vad som hänt de senaste dagarna ger möjlighet till fortsatt lurpassning från de båda obestämda partiernas sida, blir dock intrycket att kravet på Sveriges förseende med ett försvar som är någorlunda effektivt och därför någorlunda avskräckande för angripare vunnit en om också begränsad framgång.

Från djupaste Södern

I MONTGOMERY, Alabamas huvudstad, uppstod på senhösten 1955 en strid i rasfrågan, som hör till milstolparna i utvecklingen av denna fråga. Bussarna i Montgomery var, som i de flesta sydstatstäderna, segregerade, och segregationen tillämpades hänsynslöst till de vitas fördel. Tio platser i främre delen av en buss var reserverade för vita, och om inga vita satt där, fick de svarta stå framför dessa platser, men inte sätta sig på dem; om de reserverade platserna var upptagna och nya vita kom in i bussen, måste negrer på oreserverade platser resa sig upp för att de vita skulle få sitta. Den 1 december 1955 vägrade en negerkvinna att åtyda en order om att lämna sin oreserverade plats till en vit man; hon häktades och fördes i fängelse.

Denna brutalitet i förening med stämmningsläget efter beslutet om desegregation av skolorna förmådde de svarta, som normalt utgjorde 75 procent av busspassagerarna, att gå till aktion. De beslöt att bojkotta bussarna; de flesta fick gå till sina arbetsplatser och utträta ärenden, men lättnad vanns genom en frivilligt organiserad tjänst av privatbilar. Bojkotten blev ytterst effektiv, och bussbolaget hotades av konkurs. De vita slog tillbaka på skilda sätt; svarta bilförare träskasserades genom åtal, bojkottens ledare arresterades och dömdes med stöd av en föråldrad lag, en rad attentat mot hus och enskilda personer arrangerades av Ku Klux Klan, och de brottsliga frikändes av vita jurymän. Men negrererna segrade. I instans efter instans förklarade unionsdomstolarna segregationen olaglig, och efter ett år upphävdes den. Då jag var i Montgomery på våren förra året talade man med stolthet eller irritation om att bussarna i staden — "konfederationens vagga" och en av huvudorterna i det djupaste och mörkaste Södern — fick användas av alla på samma villkor.

Den främste ledaren för den svarta aktionen var en baptistpastor, *Martin Luther King Jr.*, och den bok i vilken han skildrar sina erfarenheter har nu utkommit: *Vägen till frihet, Händelserna i Montgomery* (Westerbergs, 14:50). Det är en viktig, fin och gripande bok. Den skildrar vad som skedde med en oväld och en fördragsamhet mot de vita förtryckarna som borde kunna väcka sympati även hos de hårda och fördomsfulla. King förkunnar efter Jesus och Gandhi det passiva motståndet och pacifismen; han gör det med inträngande skärpa och helt utan den gudsnädighet

Martin Luther King Jr.

och aggressiva självbelåtenhet som är svåra att undvika i sådana sammanhang. Att den tes King framför inte är hållbar synes mig tyvärr blott alltför klart framgå av hans egen berättelse; att negrererna fick sin rätt i Montgomery berodde ytterst på att de bakom sig hade de unionella organen och deras oemotståndliga maktmedel.

HERBERT TINGSTEN